

Voor jou gelezen uit de nieuwere Kroatische literatuur

Miro Gavran: Enkele vogels en een hemel

Originele uitgave Mozaik knjiga, Zagreb 2016

Nederlandse lezers kennen de Kroatische schrijver en toneelschrijver Miro Gavran door zijn geromantiseerde historische roman 'Kafka's vriend' (bibliotheek KLIN 2013, KLIN 2014), door een hoofdstuk van zijn experimentele roman 'De vergeten zoon' en zijn korte verhaal 'Het redden van de beer' (bibliotheek KLIN 2013), en uit vele blogs die in de loop der tijd op de website van KLIN over hem zijn verschenen. Liefhebbers van toneel hadden twee van zijn stukken op de planken kunnen zien: 'Creons Antigone' in uitvoering van Theater Ro in Rotterdam in 1988 en 'Tsjechov zei Tolstoj vaarwel' in Theater aan de stroom in Antwerpen in 2012. De Nederlandse vertaling van zijn komedie 'De pop' zoekt nog zijn weg naar een uitvoerend gezelschap.

Miro Gavran debuteerde in 1983. Sindsdien heeft hij veertig toneelstukken geschreven, tien jeugdromans, een verzameling korte verhalen en een reeks gedichten. Eind vorig jaar is zijn tiende roman uitgegeven. Een korte bespreking:

'Enkele vogels en een hemel' (letterlijke vertaling van de titel) bevat twee verhaallijnen die uiteraard met elkaar zijn verbonden. Een speelt zich af tijdens de Eerste Wereldoorlog, de andere aan het einde van de twintigste eeuw. In beide verhalen nemen treinreizen een centrale plaats in.

Dat de Eerste Wereldoorlog is ontketend met schoten in Sarajevo, de hoofdstad van Bosnië en Herzegovina, en de moord op de Habsburgse troonopvolger Frans Ferdinand en diens echtgenote, is breed bekend. Minder bekend is dat in de daaraan voorafgaande jaren Herzegovina geteisterd was door aanhoudende droogtes met als gevolg hongersnood en

een massale exodus. Aan begin van de oorlog waren de jongere mannen naar het front gestuurd - de oudere mannen overleden veelal - zodat er in 1917 nog alleen uitgehongerde kinderen en vermagerde vrouwen waren overgebleven in de regio. Door inzet van paters, die in betere tijden zorgden voor de alfabetisering van de bevolking, werden in 2017 duizenden kinderen getransporteerd naar de vruchtbare vlaktes in noord Kroatië en zodoende van hongersdood gered. In de kringen van historici wordt de relatief onbekende pater Didak Bundić, die op deze wijze zeventienduizend kinderen heeft geholpen, vergeleken met Oskar Schindler en zijn redding van duizenden joden.

Een van de twee verhaallijnen, die op historische feiten is gebaseerd, volgt de kleine reizigers die uit hun grote gezinnen waren gehaald en tijdelijk naar het rijke noorden waren overgebracht om daar aan te sterken. Tijdens de lange treinrit naar het onbekende zochten sommige kinderen toevlucht bij elkaar, maar eenmaal ter plaatse werden ze uit elkaar gehaald en naar verschillende adressen gebracht. Behalve een overvloed aan voedsel, veel regen en ongekend groene akkers stond de kinderen een ware cultuurshock te wachten: welvarende boeren in Slavonië hielden hun gezinnen bewust klein om de versnippering van het land te voorkomen. Gavran schetst het op indringende wijze. Na een tijd werden sommige kinderen opgehaald door hun ouders en meegenomen naar Herzegovina, terwijl anderen, veelal wezen, er permanent bleven wonen.

Vele decennia later reisden vier jonge mensen uit Slavonië naar Zagreb om er te gaan studeren. Ook deze reis ging per trein, ook tijdens deze rit vonden ontmoetingen plaats, met als gevolg een langdurige relatie tussen een van de jongens en een van de meisjes. In beide gevallen raakte het verhaal aan existentiële twijfels, maar er is een belangrijk verschil. Waar aan het begin van de twintigste eeuw het bestaan in zijn meest letterlijke zin was bedreigd, was aan het einde van dezelfde eeuw vooral de geestelijke gezondheid van de hoofdpersoon in het geding.

Deze roman is gebouwd op vele tegenstellingen: tussen het begin en einde van de twintigste eeuw, tussen armoede en rijkdom, geloof en twijfel, vruchtbaarheid en het verlangen ernaar, tussen werkelijkheid en fantasie. Dramaturg Miro Gavran weet er spanning in te brengen die heel klassiek aanvoelt, herkenbaar, niet te verwarren met voorspelbaar. Achteraf besef je als lezer dat je weer een rasechte Gavran hebt gelezen, uit het leven gegrepen en geestig, met verrassende wendingen, ontdaan van overbodige zinnen en geladen met sterke emoties.

Vind je het belangrijk dat dit werk in Nederland verschijnt? Laat het ons weten via info@kl-in.eu!